

CZU 343.23

DOI 10.5281/zenodo.5174010

APLICAREA PROCEDEULUI DE INTERPRETARE LITERARĂ A LEGII PENALE ÎN PROCESUL DE CALIFICARE A INFRAȚIUNILOR

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar

Calificarea corectă a infracțiunilor este o premisă obligatorie de aplicare a normelor juridico-penale de către instanța de judecată în strânsă consonanță cu principiul legalității prevăzut la art. 3 C.pen. al R. Moldova. Pentru elucidarea și înțelegerea corectă a semnelor obiective și subiective ale unei componente concrete ale infracțiunii descrise în normele de incriminare se vor aplica diverse procedee de interpretare a legii penale, printre care se înscrie și procedeul interpretării literare. În prezentul articol autorul descrie limitele de aplicare a interpretării literare la baza căruia stă înțelesul firesc al termenilor și expresiilor folosite de legiuitor la descrierea semnelor componente de infracțiune.

Cuvinte-cheie: lege penală, interpretare literară, analiză etimologică, analiză sintactică, analiză stilistică.

APPLICATION OF THE PROCEDURE OF LITERARY EXPLANATION OF CRIMINAL LAW IN THE PROCESS OF QUALIFICATION OF OFFENSES

Radion COJOCARU,
PhD, University Professor

The correct qualification of the offenses is a mandatory premise for the application of the juridical-penal norms by the court in close consonance with the principle of legality provided in art. 3 C. code of the Republic of Moldova. In order to elucidate and correctly understand the objective and subjective signs of a concrete component of the crime described in the criminalization norms, various procedures for interpreting the criminal law will be applied, including the process of literary interpretation. In this article the author describes the limits of application of the literary interpretation on which is based the natural meaning of the terms and expressions used by the legislator to describe the signs of the composition of the crime.

Keywords: criminal law, literary interpretation, etymological analysis, syntactic analysis, stylistic analysis.

Introducere. Înțelegerea corectă a voinței legiuitorului exprimată în normele incriminatoare la descrierea semnelor componente de infracțiune este condiționată, pe de o parte, de întrunirea cerințelor de calitate a normei (accesibilitate, claritate și previzibilitate), iar, pe de altă parte, de cunoașterea conținutului acesteia.

Prima problemă este una de ordin tehnico-juridic și depinde în mare măsură de modul în care este formulată norma. Legiuitorul, în baza principiului legalității, este obligat să formuleze astfel norma penală încât să fie excluse interpretări contradictorii sau abuzive ale legii penale.

Cea de a doua problemă este una de ordin cognitiv și depinde în mare măsură de cunoașterea conținutului legii penale, adică a instituțiilor și entităților juridice pe care le reglementează. La calificarea infracțiunilor interpretul legii penale, mai ales atunci când este vorba de interpretarea oficială, trebuie să cunoască semnele obiective și subiective ale componente de infracțiune. Cunoașterea acestor semne se bazează pe studiul tehnico-juridic al legii penale, care la rândul său implică studiul exegetic, studiul dogmatic și studiul critic al normelor penale în care este descris conținutul componentelor de infracțiune.

Studiul exegetic presupune analiza nor-

melor de incriminare pentru a determina conținutul și semnificația semnelor componente de infracțiune. Studiul exegetic permite cunoașterea sensului și câmpului exact de aplicare a normei penale care descrie semnele unei componente de infracțiune.

Studiul dogmatic urmărește cunoașterea principiilor care guvernează dreptul penal și presupune o cercetare de sinteză, de extragere a regulilor comune în baza cărora sunt organizate instituțiile dreptului penal.

Studiul critic urmărește identificarea imperfecțiunilor și vidurilor legislative, precum și identificarea unor soluții legislative, formularea unor propuneri de lege ferenda de perfecționare a normelor penale. În baza acestui studiu este posibilă optimizarea reglementărilor juridico-penale în concordanță cu noile transformări ce au loc în societate. Studiul critic urmărește valorificarea cunoștințelor de integrare și de dezvoltare a normelor penale.

În scopul înțelegerii conținutului semnelor descrise în normele incriminatoare interpretul legii penale poate folosi diferite procedee de interpretare. Prin procedee de interpretare a legii penale se au în vedere acele metode, tehnici, reguli, operațiuni pe care interpretul le utilizează pentru a stabili înțelesul adevărat al normelor penale.

Există mai multe opinii față de tipurile de procedee (metode) ce pot fi folosite la interpretarea legii penale.

Unii autori disting următoarele procedee de interpretare a legii penale: interpretarea literară (gramaticală), interpretarea rațională (logică) și interpretarea prin analogie [1, p. 27].

Alți autori disting: interpretarea literară sau gramaticală, interpretarea logică sau rațională, interpretarea sistematică, interpretarea istorică și interpretarea analogică [2, p. 88-89].

Într-o altă viziune se consideră că la interpretarea legii penale pot fi aplicate următoarele procedee: literal și logic. La rândul ei interpretarea logică poate fi realizată prin următoarele metode: logico-analitică, sistematică, istorică și analogică [3, p. 78-79].

Se mai consideră că după metodă interpretarea poate fi: gramaticală, logică, sistematică și istorică [4, p. 48].

În viziunea noastră, procedeele de interpretare a legii penale ce pot fi folosite la constatarea conținutului semnelor de infracțiune, în mare parte corespund cu procedeele folosite la interpretarea oricărei legi, cu luarea în considerațiune a anumitor particularități ce derivă din modul de formulare a normelor penale.

Conținut de bază. Interpretarea literală a legii penale presupune constatarea și înțelegerea semnelor constitutive în funcție de înțelesul firesc al termenilor și expresiilor folosite de legiuitor la descrierea componentelor de infracțiune, precum și al structurii gramaticale prin care se exprimă norma în care sunt descrise aceste semne. Astfel, acest procedeu privește nu doar cuvintele în sine (înțelesul, sensul, accepțiunea), ci și modul folosirii acestora și felul în care sunt îmbinate.

Interpretarea literară, denumită și gramaticală are întâietate față de celelalte procedee de interpretare a semnelor componente de infracțiuni, întrucât sensul unei legi, mai cu seamă al legii penale trebuie să fie găsit în primul rând în litera ei.

Acest procedeu de interpretare este bazat pe cunoașterea de către interpret a limbii în care este formulată norma, cu referință la legislația penală a R. Moldova este vorba de **limba română**. În același timp, interpretului îi vine destul de greu să înțeleagă sensul legii penale, atunci când norma prezintă deficiențe și greșeli stilistice, ortografice și morfologice de exprimare. Iată de ce pentru asigurarea clarității, accesibilității și previzibilității legii penale legiuitorul trebuie să formuleze normele penale prin respectarea regulilor gramaticale.

Interpretarea literară se realizează prin intermediul a trei metode: analiza etimologică, analiza sintactică și analiza stilistică.

Analiza etimologică presupune stabilirea semnificației cuvântului sau a expresiei utilizate de către legiuitor la descrierea semnelor componente de infracțiune. La aplica-

rea acestei metode se va lua în considerare următoarea clasificare a termenilor și expresiilor folosite de către legiuitor la descrierea infracțiunilor:

A. Termeni sau expresii de uz general (omor, răpire, patrie, stat, bună știință, reavoință, sol, apă, subsol, aer etc.). Semnificația juridico-penală a acestor termeni și expresii corespunde cu cea pe care o are în vorbirea curentă. Este plauzibilă utilizarea în legea penală a unor termeni în sens obișnuit, întrucât acest lucru ridică gradul de accesibilitate a textelor incriminatoare la calificarea infracțiunilor. Pentru constatarea semnului pe care îl întrucapează un astfel de termen se va face uz, de regulă, de dicționarele explicative ale limbii române. De exemplu, pornind de la semnificația etimologică a verbumului *regens* de „deteriorare” sau de „distrugere” utilizate la descrierea infracțiunii prevăzute la art. 196 C.pen. (distrugerea sau degradarea intenționată a bunurilor), putem constata că prima vizează degradarea, defecțiunea sau stricăciuni provocate bunurilor, care permit o restabilire a calităților inițiale ale acestora, iar cea de a doua – devastarea, nimicirea, sfărâmarea, în urma căreia bunul nu-și mai poate restabili calitățile sale esențiale. În același sens, expresia „bună știință” utilizată de către legiuitor la descrierea infracțiunilor ne ilustrează existența intenției ca formă de vinovăție ce caracterizează acea activitate infracțională.

B. Termeni sau expresii de uz general, dar care în materie de drept penal au o semnificație specifică (pruncucidere, intenție, imprudență, rudă apropiată, membru de familie, mijloc de transport, arme etc.). Deși acești termeni sunt utilizați și în vorbirea curentă, legea penală le atribuie prin definiție o semnificație proprie. De exemplu, termenul „pruncucide” etimologic provine de la cuvintele „prunc” și „ucidere”, semnificând uciderea de către mamă a propriului copil nou-născut. Din dispoziția art.147 CP al RM rezultă că în sens juridico-penal uciderea intenționată a copilului nou-născut, săvârșită de către mamă, cade sub incidența normei privitoare la pruncucidere,

doar atunci când sunt prezente și alte împrejurări circumstanțiale, consacrate de textul de lege, reprezentate în principal de starea fizică sau psihică deosebită a mamei provocată de procesul nașterii, cu diminuarea discernământului. Astfel, accețiunea pe care pruncuciderea o are în vorbirea curentă nu se identifică perfect cu cea atribuită de legea penală. Lato sensu, pruncuciderea înglobează toate cazurile de suprimare a vieții copilului nou-născut săvârșite de către mamă. Stricto sensu, adică în sens penal, pruncuciderea se referă doar la uciderea victimei în prezența condițiilor circumstanțiale descrise în dispoziția art.147 C.pen.

Mai poate fi exemplificată expresia de „rudă apropiată”, care deși este utilizată și în limbajul comun, are o semnificație juridico-penală proprie prescrisă de dispoziția art. 134 alin. (4) C.pen.: „Rude apropiate sunt părinții, copiii, înfietorii, copiii înfiați, frații și surorile, bunicii și nepoții lor”.

C. Termeni sau expresii strict juridice (drog, precursor, produs etnobotanic, patrimoniu, asigurare, împrumut, despăgubire, bun, arestare, reținere etc.). La interpretarea acestora se va avea în vedere semnificația strict juridică a termenului, așa cum este definită fie de legea penală, fie de alte legi existente în domeniul altor ramuri de drept. De exemplu, noțiunea de „produs etnobotanic” nu poate avea un alt înțeles decât cel prevăzut la art. 134 alin. (5) C.pen., întrucât este o noțiune strict juridico-penală, definită de legea penală. Potrivit textului de lege: „Prin produse etnobotanice (etnobotanice) se înțeleg amestecurile de prafuri și/sau plante sau amestecurile de ierburi și diverse părți de plante stropite cu substanțe chimice, care produc schimbări ce induc efecte fiziologice și/sau mentale, halucinogene și/sau acțiuni psihoactive”.

Un alt exemplu îl constituie noțiunea de „patrimoniu” care, la descifrarea obiectului juridic generic al infracțiunilor prevăzute la Capitolul VI Partea specială a C.pen., nu poate avea un alt înțeles decât cel prevăzut la art. 453 alin. (1) din C.civ.: „Patrimoniul reprezintă

tă totalitatea drepturilor și obligațiilor patrimoniale (care pot fi evaluate în bani), privite ca o sumă de valori active și pasive legate între ele, aparținând unor persoane fizice și juridice determinate”.

D. Termeni științifici sau tehnici (întreruperea cursului sarcinii, sterilizare chirurgicală, fecundare artificială, raport sexual, igienă industrială, maladia SIDA, patrimoniu militar, mașini de luptă, căi aeriene, înălțime de zbor etc.). Legiuitorul este nevoit să utilizeze noțiuni din alte domenii ale științei sau domenii speciale ale activității umane la descrierea unora dintre infracțiunile incriminate în Partea specială a C.pen.. Acești termeni, respectiv expresii, nu pot avea o altă semnificație decât cea pe care le au în domeniile respective. De exemplu, noțiunea de avort sau de întrerupere ilegală a cursului sarcinii nu poate avea o altă semnificație decât cea oferită de știința medicinei.

Reieșind din această clasificare a terminologiei folosite la descrierea infracțiunilor în Partea specială a C.pen., putem evidenția următoarele reguli la calificarea infracțiunilor:

→ la interpretarea termenului sau expresiei folosite într-o dispoziție incriminatoare din Partea specială a C.pen. se va lua în considerare semnificația obișnuită pe care acesta o are în vorbirea curentă. Se presupune că legiuitorul se exprimă pe înțelesul tuturor destinatarilor legii penale;

→ oferirea unei alte semnificații termenului decât cel pe care îl are în vorbirea curentă trebuie să se bazeze pe existența unor noțiuni legale, cu caracter penal sau extrapenal, prin care legiuitorul îi dă un înțeles juridic;

→ la interpretarea va avea prioritate semnificația juridică a termenului, în defavoarea semnificației obișnuite, cu condiția existenței unei definiții legale în acest sens;

→ unul și același termen sau expresie utilizată de către legiuitor, la descrierea mai multor infracțiuni trebuie să aibă un înțeles unic. Acest lucru reiese din prevederile art. 19 lit. e) din Legea privind actele legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova

la 27.12.2001;

→ dacă în legea penală sunt folosiți termeni științifici, la interpretarea acestora va avea prioritate semnificația științifică a acestora;

→ dacă termenul are mai multe semnificații va prevala accepțiunea pe care o impune însuși contextul normei incriminate;

→ dacă un termen pe durata aplicării legii penale a suferit schimbări semantice la interpretare se va lua în considerare semnificația inițială a termenului sau a expresiei. Dacă pozițiile semnificațiilor semantice sunt diferite, în legea penală va fi aplicată regula indubio pro reo, adică legea penală va fi interpretată în favoarea persoanei care a comis infracțiunea.

Analiza sintactică presupune constatarea sau deducerea semnelor componente de infracțiune prin analizarea modului în care sunt folosite cuvintele în textul normei penale. Astfel, înțelegerea corectă a dispozițiilor formulate în normele juridico-penale este condiționată și de analiza funcțiilor pe care cuvintele le îndeplinesc în textul acestora.

Din punct de vedere sintactic pot fi deduse următoarele reguli de interpretare a legii penale în procesul de calificare a infracțiunilor:

→ Folosirea singularului în textul de lege implică și pluralul. De exemplu, la art. 180¹ C.pen. este consacrată răspunderea penală pentru: „Împiedicarea intenționată a activității mass-media sau a jurnalistului, precum și intimidarea mass-media sau a jurnalistului pentru critică”. Forma singulară a substantivului jurnalist implică la interpretare și forma plurală a acestuia, iar condiția de victimă există atât în varianta săvârșirii faptei în privința unei persoane care are calitatea de jurnalist, cât și a mai multor jurnaliști (pluralitate de victime). Excepție de la regula sus-menționată o formează situația în care legiuitorul în mod expres, la descrierea unor variante normative prin care poate fi comisă o infracțiune, delimitează forma singulară de forma plurală a cuvântului. De exemplu, la art. 145 C.pen. expresia unei persoane nu poate implica și

pluralul, întrucât pluralitatea de victime este consacrată la alin. (2) al aceluiași articol lit. g), adică omorul asupra a două sau a mai multor persoane și lit. o), adică omorul săvârșit de către o persoană care anterior a mai săvârșit un omor intenționat.

→ Folosirea pluralului în textul de lege implică și singularul. De exemplu, forma plurală a cuvântului „bunuri”, utilizată la descrierea infracțiunii de furt [art. 186 alin. (1) C.pen.], nu implică neapărat obligativitatea sustragerii mai multor bunuri de la victimă, condiția componenței de infracțiune fiind îndeplinită și atunci când se sustrage un singur bun.

→ Folosirea unui cuvânt la genul masculin implică, de regulă, și femininul. De exemplu, cuvintele „martor”, „interpret”, „specialist”, „traducător” de la art. 312 C.pen. implică și genul feminin. De la această situație sunt exceptate cazurile în care legiuitorul prevede expres în textul de lege o calitate a subiectului care poate fi îndeplinită doar de către o persoană de un anumit gen. Cel mai elocvent exemplu îl constituie infracțiunea de pruncucidere prevăzută la art. 147 C.pen., care este o infracțiune cu subiect unic și la care poate fi doar mama copilului nou-născut.

→ Când un cuvânt poate fi și substantiv și adjectiv, trebuie să se țină seama de adevăratul înțeles în care este folosit.

→ Cuvintele folosite împreună (expresiile), substantivele cu atributele lor și verbele cu complimentele lor trebuie să fie examinate împreună. Regula se referă la semnele componențelor de infracțiune care sunt descrise prin folosirea mai multor îmbinări de cuvinte (expresii sau sintagme): „proporții mari”, „proporții deosebit de mari”, „daune în proporții considerabile”, „alte urmări grave”, „daune sănătății populației”, „proporții considerabile regnului animal”, „obraznicie deosebită”, „cinism excepțional”, „încălcare grosolană a ordinii publice” etc. Interpretarea acestor expresii urmează a fi făcută prin semnificația pe care aceste cuvinte le comportă în întregime.

Unele dintre aceste expresii își au o in-

terpretare legală fiind definite de legea penală. De exemplu, noțiunea de „daune în proporții considerabile sau esențiale” este definită la art. 126 alin. (2) C.pen.: „Caracterul considerabil sau esențial al daunei cauzate se stabilește luându-se în considerare valoarea, cantitatea și însemnătatea bunurilor pentru victimă, starea materială și venitul acesteia, existența persoanelor întreținute, alte circumstanțe care influențează esențial asupra stării materiale a victimei, iar în cazul prejudicierii drepturilor și intereselor ocrotite de lege – gradul lezării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului”.

În cazul în care aceste expresii nu sunt definite în legea penală, la relevarea semnificației lor se vor lua în considerare interpretările practicii judiciare și ale literaturii de specialitate. De exemplu, noțiunea de „obraznicie deosebită” este definită în HP CSJ cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism nr.4 din 19.06.2006, prin care se înțeleg acțiunile de încălcare grosolană a ordinii publice însoțite de acte de violență asupra persoanei, de distrugere și degradare a bunurilor proprietarului, întreruperea temporară a activității normale a întreprinderilor, instituțiilor sau organizațiilor etc. Dacă interpretul legii penale nu poate descifra semnificația semnelor componenței de infracțiune prin utilizarea metodei gramaticale, acesta va apela la alte metode de interpretarea a legii penale.

Din punct de vedere **stilistic** interpretarea literară vizează aflarea înțelesului legii penale din întreaga construcție a propoziției sau a frazei prin care este formulată infracțiunea și care alcătuiesc textul legal al normei.

Ca o consecință generală a tuturor procedurilor literare, se impune regula că această procedură de interpretare nu poate ignora nici unul dintre cuvintele sau semnele ortografice existente în lege, nefiind admisibilă ideea că legiuitorul ar fi putut folosi cuvinte de prisos ori introduce semne ortografice fără rost. Numai atunci când cuvântul constituie un pleonasm sau când folosirea lui ar duce la rezultate evident absurde și trebuie considerat drept o

inadvertență a legii, el va putea fi neglijat de către interpret. Aceste cazuri însă sunt rare pentru a putea prezenta un interes practic.

Concluzie. Interpretarea literară, denumită și interpretare gramaticală are întâietate față de celelalte procedee de interpretare a semnelor componente de infracțiuni, întrucât sensul unei legi, mai cu seamă al legii penale trebuie să fie găsit în primul rând în litera ei. În general, considerăm că în procesul de

învățare-predare, interpretul trebuie să pună un accent prioritar pe interpretarea literară care este „regula de aur de interpretare a normelor de drept penal”. Totodată, acest procedeu nu are valoare de procedeu unic, în bază căruia poate fi dezvăluită semnificația semnelor componente de infracțiune, astfel încât la interpretarea acestora vor aplica în unison și celelalte procedee de interpretare, precum ar fi: logico-analitică, sistematică și istorică.

Referințe bibliografice

1. Stănoiu Rodica-Mihaela, Drept penal. Partea generală (Note de curs), București, Ed. Hyperion, 1992, p. 27.
2. Zolyneak M., Drept penal. Partea generală, Iași, Ed. Fundației Chemarea, 1992, p. 88-89.
3. Giurgiu N., Legea penală și infracțiunea. Doctrină. Legislație. Practică judiciară, Iași, Ed. GAMA, 1993, p. 78-79.
4. Borodac A., Gherman M., Calificarea infracțiunilor, Chișinău, Î.S. F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2006p. 48.

Despre autor

Radion COJOCARU,
doctor în drept, profesor universitar,
director al Școlii doctorale
„Științe penale și drept public”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: radioncojocaruu@gmail.com